

Јан Вагнер

АУТОПОРТРЕТ С РОЈЕМ ПЧЕЛА

СПАВАЧ У ШУМИ

Nature, berce-le chaudement: il a froid.

Arthur Rimbaud

још се он на дубок сан навикао није
лежи скроз опрућен на једној крчевини,
збуњено се смијешећ као свјеже заљубљени –
на сан, на таму, својствено то му је.

око њега хладна занатска дјела природе:
плетер кљуном дјетлића и ткачки чункови
роја комараца. у шифрама болећивим,
у високој обалској трави змија из воде.

он спава, и неће вода ријеке да дозволи
да се пробуди из сна, ни гакање пачије;
зеленило униформе допушта да се још бјељи

појави, због њег је сунчева свјетлост тужна:
овдје он скончава, а тамо му сјена почиње.
на груди му је притиснут букет ружа.

АМИШ

што црном кочијом сматрали смо,
бјеше само сјенка једног облака што
ко јато гавранова сјеђаше над лешиним,
док црну кочију прстигли нисмо.

амбари између дана и ноћи, салаши,
излизани од прања, репица насадска,
гушење, и као огромна инсекатска
јаја, водоторњеви се у даљини нашли.

у радњи бјеше пропан гас лампи, каца,
једна сала за заставе са косама.
аманда купила једну од лутака без лица,

кад су се смјеста коњски обади спустили,
два – један пар с тамним очима,
пиљили су, копрцали се, онда одлетјели.

ЧОВЈЕК ИЗ МОРА

нађе га се у фраку од соли
и пијеска. пролаз од алги, испред ансамбла
од галебова што харинге лове. магла.

не говори, зато пушта да на клавиру поскакују
пустани вали о, кроз шкољке се таласају,
да се забезекнеш. тешке еполете
руку, које се на рамена стављају;
час славе, ера таблета,

ноћи у јесен: по ходницима се тискају,
као санте леда, болничари. у врту клинике
испод зидова се пламенови повијају
посљедњег лишћа, из старе шупе
по којој се бршљан пење, звук пригушен
неког клавира. сматра се да је то шопен.

НОСОРОГ

приближи се. његове су очи отупјеле одвећ
да би нешто могле сем сјенке да препознају,
свјетлуцања траве и жеге – и рога: он топоће
за њим попут оних који док спавају

слиједе прст хипнотизера. чак ни облачак
не клизи над равницом, док он пије,
вукућ се ка сљедећој рупи с муљем – обучен
у равнодушност, кожу коју ништа не пробије –

док тегли своје тонажно сивило и мрак
кроз заборавност милиона година, сам
са једном птицом: буфаг,

кога он на својим леђима вага
као да је севровски порцелан,
шољица кафе, изненађујуће блага.

МРМОТ

нешто длакаво под верандом,
неки краљ, сам у својој палати
од земље и тмине, што тачно с рубом

нашег свијета се граничи, гдје расте салата,
пола љета и пола зиме, не оставља за собом
ништа до своју загонетку: вјерује да схвата

док будан спава, шест мјесеци свијен
у један готово перфектан круг,
свој сопствени магацин?

и обрнуто, сматра цијели љетни период
ничим другим до неким сном, у којем је трава
малчице одвећ зелена, његов ход

постаје дужи, све поткопано,
док нестају читаве косачице, краве
и краљевине, он се вуче полагано

даље, да сруши страног владара што тлачи,
убије младе шћућурене у свом страху,
постане маснији и јачи,

док се не пробуди у новом сну?

МЕСАРИ

гле мене при изласку сунца, кад крва-
ви прсти кресну палидрвцем по рубу
кутије, пушећи, кад с читавом палетом
од пурпура, ружичастоалеве, рубина

на блузи, након првога клања
пред капијом стојим: сиров зрак, зима
је, и небо као слика кланичког стања
која испада из свог рама,

тешка звона на говедима
иза мене, која са језицима,
изврнутим и заглушеним на својим кукама,
висе ко мека клепала на губицама.

прво је кланица ту била. послѣје
је настао град с црквама и музејима,
опколио је, као што иверје
месо опколи, заборави. масама

је мјесто другдје. ниједан путнички
аутобус не носи свој хладни хром овим
уским предјелом, само пун вагон сточни,
прљав, оглодан рђом, с трубама тужећим,

као да иде на депонију. но сељани
их у улични кркљанац управе,
док су нама препуштени
мрки волови и шарене краве,

бића на прелазу: док репом
још разгоне комарце на пољани
некој, све сјајнијим погледом,
чини се, откривају нешто у даљини.

гле мене у подне, кад колица своја
гурам кварталом, свијетлећа марама трбушна –
уљана слика, која је још влажна. мене пасја
кевтања и режања прате, окружује ме вјерна

моја публика, ученичко груписање,
док сунчева ватра кровове напада,
засићен зрак појачан црвеним. преливање
боја завјесе од мува што диже се и пада.

ВОДЕНИ БИКОВИ

воденог бика никад не видјех, скривеног
у шашу, као што се шаш у њему крио,
ниједно од гнијезда му, с укусом прављених,
шивених од свјетлости и сјене, већ сам мислио

изнова на вригерово стадо
које се једне вечери било пробило
кроз своје решетке и залутало у мочвари,
рикање које је тек сатима касније малаксало

и обесхрабрило се, на крају престало,
мислио на сва та тијела која су, потонула,
лебдјела испод варљивог тла
као цепелини, велика и нијема, још кад су млади

давно морали да напусте своја гнијезда,
тако да сам, кад бисмо се сабрали пред капијом,
јежећ се од зиме ослушнули у таму, знао
или нисам знао: он је ту, водени бик, био.

MOLTO MODERATO

(из: „*ири ријечи без ијесама*”, према музици Паула Бен-Хаима)

посматрај пужа, на примјер,
чија је нога његов трбух:
он свој пут не савлађује,
он га поједе.

мали травни брод, увијек искошен,
увијек зањихан око оси, каравела
у зеленом подводном гребњу, пријетећ
да се преврне, али слиједи своју мирну руту.

посматрати пужа док нас он
једва може да опази, одвећ журне сјене
с оне стране бине, пролазно на рубу
једне друге, веће драме,
и то значи: пуж.

поставити му замку, са пепелом,
са сољу и пивом? њему,
преко ког се сићушни циклон
од креча врти и с њим расте?
који је посвуда, у океану,
у морима и на копну?

само не на небу. зато
он повлачи један сребрни реп
за собом, сличан падајућим
звјездама – само спорији,
спорији.

КОАЛЕ

тако много сна на дрвету, само једном,
тако много лопти од крзна има
у свим тим ракљама од грана, у тромом
боемству, које се држи и држи у врховима

и држи гвозденим пењачким хваталкама
као канцама, никад први пењачи слављени
преко свирајућег заталасаног тла
кишне шуме, стоичари раштркани,

вашљиве бúde, жилавије од отрова
који у лишћу расте, с ушима од вате
неосвојивим за мамце из снова
у једном кутку свијета: никакав ватер-

ло за њих, никакав пут у каносу.
посматрај, утуви их прије него што
буде касно – ово њежно цицијашко
лице, израз својствен бициклическом асу

кратко пред етапном побједом, измакав дну,
а ипак близу да се домогну своје похабане
безбојности – прије но што свака опет зијевне,
пружи се, потоне у еукалиптичном сну.

АУТОПОРТРЕТ С РОЈЕМ ПЧЕЛА

до управо ничег но једне fine линије
око доње вилице и усана, сад читаве браде,
што расте и кипти, док мене, магдалену,
с истим изгледом, пчеле скроз не обраде,

маљама прекрију. као што са свих страна
навали, као што се полако постојање
грам по грам увећава, тежина му и ширина,
непокретни центар за пјевање...

са својим испруженим рукама личим сад
неком витезу којем скутоноше, кад креће у рат
помажу у наоружавању, комад по комад,
прво шљем, онда оклоп, руке, ноге, врат,

док једва још може да се мрда, без корака,
свјетлуцајућ само стоји, с два-три испуштања
иза тог сјаја, малчице старога зрака,
а стварно видљив тек током нестајања.

МУЗАР КОЗА

почињеш, чим континент потоне
у сан, ти што се никад не видиш, да се
усуђујеш тек на игрицу у свјетлу аута, кад се
дјеца журно кући у кревете доносе;
зврјиш кроз све фреквенције таме,
само да те наједном нестане.

већ зујиш даље, опсењујеш у потаји
преко граница, ниједан те мелеагар,
ниједан херкулес не обори, *goatsucker*,
tettechèvre, међу најгалантнијим
од пјевача и лопова, козојеб, *gedemalker*,
вјетропир, *succiacapre*, јевивјетар.

лептир ноћ попут мазнутог финалног плијена,
у трбуху ти посљедњим ударом крила прави
путер од млијека, а стока слијепо нестане
преко пашњака – празне коже вименâ,
оне су кад се смркава сличне застави
или постељици, провјетравају се натенане.

ЈАН ВАГНЕР (Jan Wagner, 1971), рођен је у Хамбургу. Студирао је англистику у родном граду, Даблину и Берлину. Његово књижевно дјело прилично је разуђено. Најпознатији је као пјесник, затим као књижевни критичар, писац „узгредне прозе”, есејист, преводилац с енглеског, уредник појединих часописа и антологија. Од 1995. године живи у Берлину.

Дебитовао је поетском збирком *Probebohrung im Himmel* (Пробно бушење у небу) 2001. године. Услиједиле су збирке *Guericker Sperling* (Герикеов врабац, 2004), *Achtzehn Pasteten* (Осамнаест џамбурџија, 2007), *Australien* (Аустралија, 2010), *Die Eulenhasser in den Hallenhäusern* (Мрзивиљи јејина у кућама-шћалама, 2012) и *Regen-tonnenvariationen* (Варијације о бурацима за кишницу, 2014), после којих је објавио књигу изабраних пјесама *Selbstporträt mit Bienenschwarm* (Аутопортрет с ројем њчела, 2016). Његово најновије пјесничко дјело је *Die Live Butterfly Show* (2018).

У коауторству са пјесником Бјерном Куликом објавио је путописну збирку *Der Wald im Zimmer* (Шума у соби, 2007), која је настала на траговима Хајнеовог путовања по Харцу. Са Тристаном Марквартом приредио је антологију *Unmögliche Liebe* (Немогућа љубав, 2017), поезију минезенгера, пјесника љубави 12. и 13. вијека, у новим преводима.

Написао је и двије есејистичке књиге: *Die Sandale des Propheten* (Сандале пророка, 2011) и *Der verschlossene Raum* (Затворени простор, 2017).

Вагнер је један од најугледнијих њемачких пјесника средње генерације. Добитник је великог броја књижевних признања, међу којима су и Хелдерлинова награда града Тибингена (2011), Мерицеова награда (2015), Награда Лајпцишког сајма књига (2015), те Бихнерова награда (2017), која се сматра најзначајнијом књижевном наградом на њемачком језичком подручју.

Члан је академија у Дармштату, Мајнцу, Берлину и Хамбургу.

С немачког превео и белешку о пјеснику сачинио СТЕВАН ТОНТИЋ